

Εταιρεία Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες

Στρογγυλή Τράπεζα: «Η Συνταγματική Αναθεώρηση και ο Θεσμός της Δικαιοσύνης»

Κείμενο χαιρετισμού που εκφωνήθηκε από την κ. **Σουλτάνα Κωνσταντίνου**, Σύμβουλο της Επικρατείας και Αντιπρόεδρο της Εταιρείας Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες, κατά την έναρξη της εκδήλωσης στην Αίθουσα Ρακτιβάν του Συμβουλίου της Επικρατείας τη Δευτέρα 19 Οκτωβρίου 2026:

Καλησπέρα σας.

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε του Συμβουλίου της Επικρατείας

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε του Αρείου Πάγου

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Αξιότιμε κύριε Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι

Αξιότιμες Κυρίες

Αξιότιμοι Κύριοι

Με την ιδιότητά μου ως Αντιπροέδρου της Εταιρείας Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες έχω την τιμή και τη χαρά να σας καλωσορίσω στη σημερινή εκδήλωση με τίτλο: «**Η Συνταγματική Αναθεώρηση και ο Θεσμός της Δικαιοσύνης**».

Η Εταιρεία Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες συστήθηκε, με σωματειακή μορφή, στις 17 Φεβρουαρίου του έτους 1989. Πηγή έμπνευσης για τη σύσταση και τη λειτουργία της υπήρξε η MEDEL (Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés), η Ευρωπαϊκή δηλαδή Οργάνωση Δικαστών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες, στην οποία είχε ήδη ατομική συμμετοχή ο πρώτος Πρόεδρος της Εταιρείας μας κ. Γεώργιος Σταυρόπουλος, Επίτιμος σήμερα Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Ειδοποιός διαφορά της Εταιρείας μας σε σχέση με άλλες δικαστικές ενώσεις αποτελεί η πρόβλεψη στο Καταστατικό της της δυνατότητας να συμμετέχουν ως μέλη της, είτε βρίσκονται στην ενεργό υπηρεσία είτε έχουν αφυπηρετήσει, τόσο οι Έλληνες δικαστές, ανεξάρτητα από τον κλάδο της Δικαιοσύνης στον οποίο υπάγονται, όσο και οι

εισαγγελείς. Τα ανωτέρω δύο στοιχεία είναι μοναδικά για δικαστικό σωματείο στην Ελλάδα και σπάνια διεθνώς.

Στους σκοπούς της Εταιρίας μας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

- α) Η υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, όχι μόνο έναντι της εκτελεστικής εξουσίας αλλά και έναντι των ιδιωτικών συμφερόντων.
- β) Η ενίσχυση του δικαιώματος των δικαστικών λειτουργών στις ελευθερίες της έκφρασης, της συνάθροισης και του συνεταιρίζεσθαι, και
- γ) Η διατύπωση προτάσεων καθώς και η οργάνωση συνεδρίων και επιστημονικών συναντήσεων, σε θέματα σχετικά με τη Δημοκρατία, τη Δικαιοσύνη, τις ελευθερίες, τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Ειδικότερα, σε όλα αυτά τα χρόνια λειτουργίας της, η Εταιρία διοργάνωσε, είτε μόνη της είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς, όπως πανεπιστήμια και δικηγορικούς συλλόγους, πλήθος επιστημονικών εκδηλώσεων και με ποικίλη θεματολογία. Αναφέρω, ενδεικτικά, ορισμένους τίτλους: «Το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη», «Το δίκαιο και η βιοηθική», «Η Δικαιοσύνη και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης», «Οι μετανάστες και η Δικαιοσύνη», «Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», «Η επιτάχυνση της Δικαιοσύνης», «Τα κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα στη σκιά της κρίσης», ενώ κατά το τρέχον έτος, διοργανώθηκε, στο πλαίσιο του εορτασμού των 200 ετών από την ηρωική έξοδο των ελεύθερων πολιορκημένων του Μεσολογγίου και σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Αιτωλίας και Ακαρνανίας, η εσπερίδα με τίτλο «Πτυχές Δικαιοσύνης στο πολιορκημένο Μεσολόγγι», την οποία είχα την ιδιαίτερη τιμή να συντονίσω, καθώς και η εσπερίδα με τίτλο «Βία στα σχολεία στην οικογένεια στην κοινωνία».

Στο πλαίσιο των προαναφερθέντων αυτών σκοπών της Εταιρείας εντάσσεται και η σημερινή Στρογγυλή Τράπεζα. Αφορμή για τη διοργάνωσή της αποτελεί η κρίσιμη χρονική συγκυρία κατά την οποία ήδη ολοκληρώθηκε (υπενθυμίζω τον περασμένο Σεπτέμβριο), στη σημερινή Βουλή (στην προτείνουσα, όπως αποκαλείται, Βουλή) η δεύτερη ψηφοφορία για τη Συνταγματική Αναθεώρηση, η οποία καταλαμβάνει και διατάξεις για τη Δικαιοσύνη. Η τύχη δε εν γένει του αναθεωρητικού εγχειρήματος θα κριθεί, όπως γνωρίζετε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 110 του ισχύοντος Συντάγματος, στην τρίτη και καταληκτική ψηφοφορία, η οποία θα πραγματοποιηθεί στη Βουλή που θα προκύψει μετά τις προσεχείς εθνικές εκλογές. Στην αναθεωρητική αυτή Βουλή θα αποφασισθεί, εν προκειμένω, ποια από τα υπό αναθεώρηση άρθρα θα κριθούν οριστικά αναθεωρητέα, και πώς περαιτέρω θα διαμορφωθεί το τελικό περιεχόμενο των συνταγματικών αυτών ρυθμίσεων.

Κυρίες και Κύριοι επιτρέψτε μου να προβώ σε ορισμένες σύντομες επισημάνσεις.

Το Σύνταγμα αποτελεί το θεμέλιο του δημοκρατικού μας πολιτεύματος. Είναι το αναγκαίο πλαίσιο για την οργάνωση των κρατικών θεσμών.

Και ναι μεν η χώρα μας δεν είναι απομονωμένη δεδομένου ότι συμμετέχει σε υπερεθνικούς και διεθνείς οργανισμούς και ως εκ τούτου συντρέχει κατά περίπτωση υποχρέωση εφαρμογής της ευρωπαϊκής έννομης τάξης καθώς και των κανόνων του διεθνούς δικαίου, ο ρόλος όμως του ισχύοντος Συντάγματος, και συνεπώς της αναθεώρησής του, παραμένει σημαντικός ιδίως όσον αφορά τις εγγυήσεις της ομαλότητας της κοινωνικοπολιτικής ζωής, του κράτους δικαίου και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Παράλληλα, ο θεσμός της Δικαιοσύνης συνιστά τον βασικό πυλώνα του κράτους δικαίου. Είναι ο πιο σημαντικός εγγυητής των ελευθεριών των πολιτών, έναντι κάθε πηγής εξουσίας, δημόσιας ή ιδιωτικής, είναι εκείνη που θα προβεί στις σταθμίσεις ώστε να διασφαλίσει τόσο την προστασία των συνταγματικώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των πολιτών όσο και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Ωστόσο, η σημερινή συζήτηση διεξάγεται σε μια περίοδο έντονης αμφισβήτησης της Δικαιοσύνης. Σημαντικό μέρος της κοινής γνώμης εκφράζει δυσπιστία τόσο ως προς την ταχύτητα απονομής της, όσο και ως προς την ανεξαρτησία της από την εκτελεστική εξουσία. Τούτο όμως πλήττει αναπόφευκτα το κύρος της και τελικά το ίδιο το κράτος δικαίου.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι για την αντιμετώπιση ενός ευρέος φάσματος ζητημάτων που απασχολούν σήμερα τον χώρο της Δικαιοσύνης αρκούν στοχευμένες νομοθετικές παρεμβάσεις. Εντούτοις, παραμένει ανοικτό το ζήτημα εάν είναι αναγκαία και επωφελής η αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος που αφορούν το κεφάλαιο της Δικαστικής Λειτουργίας.

Ενόψει της επιχειρούμενης συνταγματικής αναθεώρησης στον τομέα της Δικαιοσύνης, στον δημόσιο διάλογο που προηγήθηκε κατατέθηκαν, μεταξύ άλλων, οι προτάσεις των δικαστικών ενώσεων και των Ολομελειών των ανωτάτων δικαστηρίων. Τέθηκαν πολλά ζητήματα, ορισμένα εκ των οποίων, όπως λ.χ. η παράταση του ορίου ηλικίας αποχώρησης των δικαστικών λειτουργών (άρθρο 88 παρ. 5), δεν περιλαμβάνονται στα υπό αναθεώρηση άρθρα.

Στα υπό αναθεώρηση άρθρα περιλαμβάνονται και αποτελούν κρίσιμες πτυχές της τρέχουσας αναθεωρητικής διαδικασίας όσον αφορά τον τομέα της Δικαιοσύνης, μεταξύ άλλων, τα εξής:

α) το άρθρο 86 του Συντάγματος που αναφέρεται στην ποινική ευθύνη των Υπουργών (πρόκειται για διάταξη που αναθεωρήθηκε και το έτος 2019),

β) η παράγραφος 5 του άρθρου 90 του Συντάγματος σχετικά με την αναμόρφωση του συστήματος επιλογής των δικαστικών λειτουργών που καταλαμβάνουν τις κορυφαίες θέσεις της Δικαιοσύνης. Υπενθυμίζω ότι με τον ν. 3841/2010 εντάχθηκε στη σχετική διαδικασία η γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής ενώ, πρόσφατα, το έτος 2024 προστέθηκε στην εν λόγω διαδικασία, κατόπιν τροποποίησης του άρθρου 59 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ν. 4938/2022), και η γνώμη της Ολομέλειας του οικείου Ανωτάτου Δικαστηρίου, η οποία διατυπώνεται κατόπιν μυστικής ψηφοφορίας των μελών της,

γ) το άρθρο 100 του Συντάγματος, με πρόταση να θεσμοθετηθεί αρμοδιότητα του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου για προληπτικό έλεγχο συνταγματικότητας ψηφισμένων μεν νομοσχεδίων πριν όμως από τη δημοσίευσή τους. Και τούτο υπό τους όρους που προβλέπονται στη νέα προτεινόμενη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 77 του Συντάγματος, καθώς και

δ) το άρθρο 89 του Συντάγματος, με το οποίο επιχειρείται να ρυθμιστεί, το πρώτον, το ζήτημα της αξιοποίησης των δικαστικών λειτουργών μετά την αφυπηρέτησή τους.

Ενόψει των ανωτέρω, η Εταιρεία μας επιδιώκοντας να διευρύνει το φάσμα των προβληματισμών για τις κατευθύνσεις που πρέπει να λάβει το συνταγματικό κείμενο όσον αφορά τον τομέα της Δικαιοσύνης διοργανώνει την αποψινή συζήτηση ώστε να συνεχιστεί ο επιστημονικά τεκμηριωμένος διάλογος ανάμεσα σε ανθρώπους που γνωρίζουν και υπηρετούν τη Δικαιοσύνη.

Ολοκληρώνοντας τον χαιρετισμό αυτόν θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Προέδρους των Ανωτάτων Δικαστηρίων της Χώρας καθώς και τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου που αποδέχθηκαν την πρόσκληση της Εταιρείας μας και μας τιμούν με τη συμμετοχή τους στη στρογγυλή αυτή τράπεζα. Με την εμπειρία τους και την επιστημονική τους κατάρτιση εγγυώνται ότι ο διάλογος που θα αναπτυχθεί θα εισφέρει ουσιαστικές προτάσεις και θα φωτίσει τα ζητήματα που απαιτούν προσαρμογή, ώστε με την αναθεώρηση, το ελληνικό Σύνταγμα να απαντήσει αποτελεσματικά στις σύνθετες προκλήσεις του 21ου αιώνα για τη Δικαιοσύνη.

Σας ευχαριστούμε θερμά κύριε Πικραμένε, κύριε Λυμπερόπουλε, κυρία Ντούνη και κύριε Μπακέλα.

Επί τη ευκαιρία, θα μου επιτρέψετε να αναφέρω ότι ο Πρόεδρος κ. Μ. Πικραμένος έχει διατελέσει και Πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών για τη Δημοκρατία και τις Ελευθερίες.

Ευχαριστούμε θερμά και τον κ. Σπύρο Βλαχόπουλο, Καθηγητή της Νομικής Σχολής και μέλος του Συμβουλίου Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου

Αθηνών, ο οποίος αποδέχθηκε την πρόσκληση της Εταιρείας μας να συντονίσει την παρούσα συζήτηση και να συμβάλει στη διεξαγωγή ενός διαλόγου υψηλού επιπέδου.

Κύριε Καθηγητά, σας ευχαριστούμε θερμά για την υποστήριξή σας.

Τέλος, ευχαριστούμε θερμά όλες και όλους εσάς που μας τιμάτε με την παρουσία σας σήμερα.